

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Basilicae S. Mariae. Maioris De. Vrbe A. Liberio. Papa. I.
Vsque Ad. Pavlvn. V. Pont. Max Descriptio. Et. Delineatio**

Angelis, Paolo de

Roma, 1621

Cap. I. De immobilibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13873

BASILICAE
S. MARIAE MAIORIS
DE VRBE
A LIBERIO PAPA
VSQVE AD
PAVLVM QVINTVM
PONTIFICEM MAXIMVM

DESCRIPTIO, AC DELINEATIO.
LIBER SEPTIMVS.

AUCTORE
ABBATE PAULO
DE ANGELIS.

DE DONATIONIBVS IMMOBILIVM
Rerum, & Mobilium.

DE IMMOBILIBVS.
CAPVT PRIMVM.

DOST Indulgentias, Stationes, Pœnitentiarios, & alia beneficia à summis Pontificibus huic Basilicæ concessa, sequitur Donationum designatio per summos Pontifices, Imperatores, Reges, & alios Principes, atque insignes Viros, nec non pios homines in hanc Ecclesiam præstitarum. Quamquam temporum, & Barbarorum iniuria, velut Vrbs Roma, sic Basilica detrimentum passa est. Nos tantum indicabimus quæ, vel à manuscriptis, vel ab Epitaphijs marmore

in sculptis, vel certè à fide dignis Auctoribus eruiamus. Igitur à Sixto Papa Tertio ordiemur, qui circa annum Domini 432. Romanum Pontificatum gessit, & multa prædia huic Basilicæ assignauit, & dedit, Auctore Anastasio, cuius verba hæc sunt: *Possessionem Scaurianam in territorio Gacitano præstantem omnia inibi cum adiacentibus ad tignis solidos 312. & trimisium. possessionem Marmoratam in territorio Prænestino præstantem solidos 152. Possessionem Celeris in territorio Asilano præstantem solidos 111. & trimisium. Domum Palmati intra Urbem iuxta inibi Basilicam cum balneo, & pistrino præstantem solidos 154.*

Magna Sixti Papæ III. erga hæc Basilicam liberalitas. Vide Anast. Bibliot. Hieronym. Panu. Plat. in vita Sixti Papæ III.

L 2 Neque

Neque verò Ioannes Cardinalis Columna defuit hanc Basilicam magnis muneribus fulcire, quorum etiam adhuc memoria viget, nec ullum tempus, vel occasionem omittebat, quo minus hanc Ecclesiam amplificaret, velut Honorius Papa Tertius testa-

Illustrif. Ioannis Card. Columnae erga hanc Basilicam liberalitas.

tur: Honorius Episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis Romanis Archipresbytero, & Canonicis Ecclesiae Sanctae Mariae Maioris, salutem, & Apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem praeberere consensum, & vota, quae a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Quapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu Monasterium Megalacio Squituenf. Diocæs. positum in Imperio Romanorum cum pertinentijs suis à dilecto filio nostro Ioanne, tituli Sanctae Praxedis Presbytero Cardinali, cum in illis partibus legationis officio fungetur Ecclesiae vestrae concessum, sicut illud iustè, canonicè, ac pacificè possidetis, vobis, & per vos eidem Ecclesiae vestrae auctoritate Apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communitimus. Nulli ergo, &c. Datum Lateran. 14. Kalend. Augusti, Pontificatus nostri anno sexto.

Vide Honorij Papa III. Bullam in Basilica Archiepiscopii servatâ.

Sed inter illustria, & memoriae digna monumenta illud, quod apud Archium legimus effulget, nimirum Iacobi Columnae testamentum, in quo tali Basilicae oppida, aedes, praedia, atque bona mobilia, & immobilia relinquit, velut ex possessione comprehenditur, quam Canonici inierunt. In nomine Domini: Amen. Anno Natiuitatis eiusdem millesimo tercentesimo vigesimo primo, Pontificatus Domini Ioannis Papae Vigesimali secundi, Indictione quarta, mensis Februarij die vigesima secunda, In presentia discreti, & sapientis viri Domini Presbyteri Metæ Iudicis, & mei Petri Pauli Carbonis Notarij, & testium infracriptorum ad hoc specialiter vocatorum, & rogatorum. Venerabilis vir Dominus Ferandus de Montenio Canonicus Ecclesiae Lateranensis, & magnificus vir Stephanus de Columnis executores testamenti, & vltimæ voluntatis quondam bone, & sanctae memoriae Reuerendissimi Fratris Domini Iacobi de Columnis Sacrosanctae Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis, pro seipsis nomine eorum, ac vice, & nomine Religiosi Fratris Deodati Ordinis Minorum, ad infra scripta omnia, & singula faciendâ licentiam, arbitrium, & potestatem, ut in publico Instrumento dicti quondam Reuerendissimi Patris scripto per Magistrum Pe-

Singularis Iacobi Cardinalis Columnae erga sanctae Mariae Maioris Ecclesiam pietas.

trum de Futia Notarium, plenius continentur. Considerantes, & inspicientes deuotionem, & nimiam affectionem, quam dictus olim sanctae memoriae Cardinalis vita sua gerebat ad Venerabilem Basilicam sanctae Mariae Maioris de Vrbe, & quod statum, & conditionem ipsius Ecclesiae magno affectu cupiebat de bono in melius augmentare. Idcirco praedicti Exequutores exequutorio nomine dicti quondam Domini Cardinalis, hac die praesenti, bonis proprijs, & spontaneis voluntatibus inter viuos donarunt cum titulo donationis irrevocabiliter, dederunt, cessit, & concessit Capitulo, & infra scriptis Canonicis Venerabilis Basilicae Sanctae Mariae Maioris de Vrbe, videlicet Domini Presbytero Ioanni Blasij, suae Oddoni de Palumbaria Presbytero, Francisco de Sancto Alberto, Petro, Henrico, Iacobo, Bartholomaeo de Iudice, & Ioanni Oddono Bertuledi, recipientibus nomine dictae Basilicae pro ea, & pro se ipsis, & eorum in dicta Ecclesia conditionibus in perpetuum, pactis tamen, & tenoribus infra scriptis, idest totum Castrum, quod Collis de Prio, quod olim fuit dicti Cardinalis, cum omnibus vassallis ibidem astantibus, cum Iuribus vassallorum, & cum toto ipsius Castrum tenimento, cum ..... Palatij Domibus eorum in ipso Castro incultis, Pantanis, Siluis, Pratibus, Vineis, cum canapis. Quod Castrum positum est in Romana Iurisdictione. Item Casale Salonis, quod olim fuit eiusdem Reuerendissimi Cardinalis, cum quadam pedica, quae dicitur Cingoletta, pertinetente ad dictum Casale, positum est extra Portam Maiorem, suae Portam Sancti Laurentij, ad quam possessionem capiendam auctoritate propria concessit liberam facultatem. Dantes, & concedentes dicti exequutores nomine eidem Capitulo, & Canonicis omnia iura, omnes actiones pertinentes, conditiones, & exceptiones reales, personales, vtilis, directas, & expressas, quae, & quas dictus quondam Dominus Cardinalis, in dictis Castris, Casali, & eorum pertinentijs nunc, & in futurum contra omnem personam potest ..... Hanc autem inter viuos dictam donationem, & concessionem, & omnia quae dicta sunt, &c.

Nicolaus Papa Quartus, suam erga hanc Basilicam pietatem ostendit, dum cuiusdam Monasterij tunc extincti, nomine Sancti Bartholomaei in Suburra, Ordinis Sancti Benedicti Abbatis, reditus concessit, quod ex Bulla deprehenditur: Nicolaus Episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio Guilielmo tituli Sancti Martini in Montibus, Presby-

Hanc Notia
Papa IV. exp.
hanc Basilicam
petat.

Presbytero Cardinali sancte Marie maioris de Vrbe Archipresbytero salutem, & Apostolicam benedictionem. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Capituli, & Canonicorum Ecclesie sancte Marie maioris de dicta Vrbe petitio continebat, quod licet Venerabilis Frater noster Bernardus Episcopus Spoletanus, vigore quarundam litterarum nostrarum, prout ex earum forma poterat, & sibi mandabatur dignitatem Abbatialem, & ordinem sancti Benedicti, in olim Monasterio Monialium sancti Bartholomei in Suburra, Regionis Montium de Vrbe dicti Ordinis suppresserit, & extinxerit, illudque cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis mensa Capitulari dicte Ecclesie, ita tamen quod Ecclesia, siue Cappella dicti Monasterij ad profanos vsus, veluti hereditas minime redigeretur, perpetuo uniuersis, annexerit, & incorporauerit, ipsique Capitulum, & Canonici litterarum unionis huiusmodi vigore pacificam Monasterij Ecclesie, siue Cappella, Iuriumque, & pertinentiarum predictarum possessionem furint pacifice consecuti, & illa teneant, & possideant de presenti, nihilominus videntes, quod ex Monasterio, & Ecclesia, siue Cappella predictis, illorumque domibus, hortis, & vinea eidem mensa modica prouenit utilitas, cupiunt domos, hortum, & vineam huiusmodi cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis vendere, & illorum habendum pretium in alijs rebus ipsi Ecclesie sancte Marie maioris opportunis exponere, dummodo eis super hoc per sedem Apostolicam licentia concedatur, ipsumque Monasterium, ac illius Ecclesia, siue Cappella ab huiusmodi Ecclesia sancte Marie maioris penitus segregentur. Quare pro parte Capituli, & Canonicorum predictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis dictam licentiam concedere, aliasque in premisis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur de premisis certam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati circumspectioni tua, de qua in his, & alijs speciale in Domino fiduciam obtinemus per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus si ita esse, & venditionem ipsam (si fiat) in euidentem dicta mensa utilitatem cedere repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, Ecclesiam, siue Cappellam Monasterij huiusmodi ab eadem Ecclesia sancte Marie maioris, & mensa huiusmodi, &c. Quod pretium huiusmodi (si venditio ipsa fiat) in alijs opportunitatibus dicte Ecclesie sancte Marie Maioris, prout tibi videbitur quanto citius conuertatur. Datum Romae apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Domi-

nic. millesimo quadragesimo quinquagesimo tertio, sexto Idus Augusti, Pontificatus nostri anno septimo.

Anno Domini millesimo quadragesimo octauo, Nicolao Quinto Pontifice, Antonius, & Nicolaus germani fratres, deuotione erga hanc Basilicam omnia iura assignarunt donatione inter viuos, quae super Oppidum Urbisachae Camerini Dioeces. obtinebant; de qua re minus inuenimus possessionem suscepisse temporum fortasse iniuria. ad eorum verò bonum, qui pro sua humanitate nostrum opus legere non grauantur, decreuimus hic annotare: In Nomine Domini Amen. Anno Domini millesimo quadragesimo octauo, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Domini Nicolai diuina prouidentia Pape Quinti, Indictione undecima, insuper Martij trigesima prima. In praesentia mei Notarij, & testium infracriptorum ad haec specialiter vocatorum, & rogatorum, &c. Antonius, & Cola fratres germani, filij quondam sancti Rubei de Alatro, & quilibet ipsorum, qui primo, & ante omnia iurarunt ad sancta Dei Evangelia corporaliter manu eorum tactis sacrosanctis Scripturis contra infra scripta omnia, & singula perpetuo non facere, dicere, vel venire ratione eorum, vel alterius ipsorum, etatis viginti, seu vigintiquinque annorum, nec aliqua alia ratione, iure, titulo, siue causa, immò inserta omnia perpetuo grata rata, & firma habere, & tenere, ac illa, atque inuiolata seruare spontè, liberè, non coactè donauerunt, & titulo donationis inter viuos irreuocabiliter dederunt, cesserunt, & pro eorum & progenitorum suorum animarum salute, Venerabili Basilica, & Ecclesie sancte Marie Maioris de Vrbe; nec non nobilibus, & venerabilibus viris Archipresbytero, & Capitulo, ac Canonicis dicte Ecclesie, & representantibus totum Capitulum huiusmodi Ecclesie, eiusdem Ecclesie nomine praesentibus, eorumque successoribus futuris, & perpetuis, & pro tempore existentibus, &c. omnia, & singula iura, nomina, & actiones reales, & personales, utiles, & directas, tacitas, & expressas, hypothecarias, siue mixtas, ciuiles, emptorias, pignoratitias, &c. Quae, quos, & quod eorum quilibet coniunctim, & diuisim habent, & eis competunt, habere, & eis competere possent, nunc, & in futurum, in & super Castro Urbisachae cum iure Vassallorum, ac etiam super Territorio, Iuribus, Iurisdictionibus, rebus, & possessionibus dicti Castri ipsi Dominis Antonio, & Cola, & quilibet ipsorum

Donatio inter viuos oppidi Urbisachae à Nicolao, & Antonio facta Sanctae Mariae Maioris Basilicae.

Vide in Archiepiscopo Enllam ad-actam.

coniunctim, & diuisim spectantibus, & pertinentibus, & specialiter in & super omnibus, & singulis bonis, & possessionibus, de quibus realiter, & actualiter tempore legationis Reuerendissimi Domini Cardinalis sanctae Crucis . . . . . vulgariter nuncupati in Marchia Anconitana Legati Apostolicae Sedis fuerit instituti, & eorum possessionem adepti, quilibet ab uno territorium Abbatiae Clareuallis, & ab alio tenent res Petri, &c. Nec non in & super nonnullis huiusmodi rebus, & possessionibus sitis in Castro lauri, & eius territorio Ville magna supra palatium Guardiae Ciuitatis Camerinen. & nonnullis alijs possessionibus, & bonis, ac iurisdictionibus, & actionibus situatis in districtu Serrauallis, & sanctae Anatolie, & Castri, seu Terrae Montecchij, ac in districtu totius Prouinciae Marchiae Anconitanae, & eorum finibus terminatis. Ad habendum, tenendum, possidendum, utendum, fruendum, fructificandum, vendendum, donandum, obligandum, hipotecandum, & alienandum, & de praedictis omnibus, & singulis faciendum, & disponendum, prout dicto Archiepiscopo Canonico, & Capitulo dictae Ecclesiae huiusmodi, prout melius videbitur, & placebit. Et voluerunt praedicti Cola, & Antonius, quilibet ipsorum, perpetuo quolibet praedictorum posse cogi, compelli, & construngi in omni Curia tam spirituali, quam seculari, &c. Ego Christophorus de Rogerijs de Roma publicus, Apostolica, & Imperiali auctoritate Notarius, &c.

Iordanus Vrfinus Episcopus Cardinalis, & Generalis Vrbis Romae Visitator cernens sancti Andreae de Frattis Monasterium iam extinctum esse, quatuorque supererant Moniales, alteri Canobio assignauit, & omnia bona in hanc Basilicam transtulit, tantum nonnullis pro illis quatuor Monialibus alendis, referuatis. Quae omnia ex Eugenij Papae Quarti Bulla in clarent: Quae quidem littera, siue Bulla per nos sic recepta volentes ad illius executionem iuxta eius formam procedere, ut tenemur, solum Deum praeculis habentes, Monasterium Monialium Sancti Andreae de Frattis de Vrbe ordinis Sancti Augustini prope arcum sancti Viti in macello situm iuxta prudentiam nobis à Deo attributam, & concessam, in parte, & in toto diligenter, & fideliter visitauimus; in

Hae hulla Eugenij IV. super reformatione Vrbi data 1431. Cal. Aprilis anno 1. legitur in Actis Basilicae.

quo inter alia quatuor Moniales, videlicet Bartholomeam, Catharinam, Rentiam, & Vannotiam Conuentum inibi facientes, quae secundum eorum votum, & professionem vitam decentem, & laudabilem gerere debuerunt, damnablem potius, & animabus periculofam ducere, & duxisse comperimus: quibus ad alia Mo-

naasteria de nostro Ordine translatis de dote, videlicet Bartholomeae triginta, Catharinae quadraginta, Rentiae viginti, & Vannotiae ex causa eleemosinae viginti florenos Romanos crescentes ad rationem quadraginta septem solidorum prouisi . . . . . pro quolibet computand. per uos Canonicos, & Capitulum volumus indilate responderi. Et propterea nos Iordanus Episcopus, & Cardinalis, ac Gaspar Archiepiscopus, Visitator, & Reformatores praefati, & ex praemissis, & certis rationabilibus causis nostros ad id non immerito animos mouentibus, cum nulla alia secundum Deum nobis salubrior, & utilior via fuerit, moti, vobis Canonicis, & Capitulo dictae Ecclesiae sanctae Mariae Maioris, vestraeque capitulari mensae, ne temporalium rerum inopia pressim tam insigni, deuotaque Ecclesia vestra diuinus cultus quomodolibet diminuat, sed potius augeatur, Unum Casale dicti Monasterij sancti Andreae in partibus Latij extra Portam maiorem situm inter hos fines, videlicet, ab uno latere tenet, & est tenimentum Casalis sancti Clementis, ab alio latere tenet, & est Casalis tenimentum sanctorum Cosmae, & Damiani, ab alio latere tenet, & est tenimentum Casalis sancti Marci, ab alio latere tenet, & est tenimentum Casalis, quod vulgariter vocatur lo quarto, Ecclesiae vestrae spectan. Vel si qui sunt, aut esse possunt plures, aut veriores confines antiqui, vel moderni, de cuius etiam Casalis in partibus Latij, ut praefertur siti, fructibus singulis annis Archiepiscopo dictae Ecclesiae vestrae prelibato, ac pro tempore existenti Archiepiscopo duo rubia ordei, in festo Assumptionis Beatae Mariae Virginis, seu tempore recollectionis fructuum, iuxta solitum, & consuetum morem, prout Moniales dicti Monasterij sancti Andreae singulis annis soluere consueuerunt, per vos volumus realiter, & cum effectu persolui, & assignari cum duobus hortis paruis extra, & apud ipsum Monasterium, praeter quam corpus ipsius Monasterij sancti Andreae cum vinea, claustro, hortis in Clausura Monasterij existentibus, de quibus ut infra sequitur, duximus prouidentiam auctoritate Apostolica nobis in hac parte concessa, etiam ad id expresso dicti Archiepiscopi, seu eius Vicarij Ecclesiae vestrae accedente consensu in perpetuum uniuimus, anneximus, & incorporauimus, ac omnibus melioribus modo, via, iure, causa, & forma, quibus possumus, & debemus tenore praesentium uniuimus, anneximus, & incorporauimus per praesentes. Ita ut vobis liceat ex nunc realem, & actualem possessionem Casalis, & aliorum bonorum praefatorum stabilium auctoritate propria liberè apprehendere, & perpetuo retinere, omnesque, & singulos fructus,

fructus, reditus casalis, & bonorum huiusmodi integrè, ac pleno iure percipere, & habere, illosque in vestros, & dictæ mensæ usus ex nunc convertere liberè, ac licitè valeatis vobis tenore presentium concedimus, &c.

Vide Henoph. & Claccon. in vita Urbani VI.

Non minor Cardinalis Stephani Palosij pietas extitit, dimidium Casalis, nomine sancti Pastoris relinquens: Stephanus Palosius Presbyter Cardinalis, tituli sancti Marcelli donavit medietatem casalis sancti Pastoris, positi extra Portam Nomentanam, ut oretur pro anima ipsius, de anno circiter 1398.

Vide Clac. & Henoph. in vita Marini V. & in Archiuis huius Basilicæ.

Anno Domini 1436. Antonius Cassinus Cardinalis, huius Basilicæ memor sextam hereditatis partem reliquit ea conditione, ut perpetuò lycnum accensum ante Corpus Domini conseruarent: Antonius Cassinus Presbyter Cardinalis, tituli sancti Marcelli reliquit huic Basilicæ sextam partem hereditatis, ut ante corpus Domini continuò ardeat una lampas de anno 1436.

Egregia Guliel. Hostentil. Cardin. munificentia. Vide Clac. & Henoph. in vita Eugen. IV. c. 17. ad titulum IV. Legè etiam in Archiuis huius Basilicæ.

Nec egregia abfuit à Gulielmo Estouteuilla munificentia, qui erga hanc Ecclesiam beneficia etiam vitæ extremo voluit concludere, mille, & quingentos aureos linquens, ex quibus prædium emerent, quo pro eius anima sacrificia celebrarent, velut in Archiuiò: Gulielmus Estouteuilla Cardinalis Rothomagensis, legauit ducatos 1050. auri, ex quibus emerentur prædia, ut eorum fructus ipsius animæ suffragijs impendantur de anno 1483.

Ingenius Gregorij Papæ IV. benignitas.

Eugenius Papa Quartus, Monachos sancti Andreæ huic Basilicæ proximos alio magis opportuno loco collocas, Ecclesiam vnà cum Monasterio, & alijs bonis Capitulo sanctæ Mariæ Maioris coniunxit: Eugenius seruus seruorum Dei, &c. Translatis Monialibus sancti Andreæ de Frattis, ad aliud Monasterium, ipsum Monasterium, & Ecclesiam sancti Andreæ supposuit proprietati Capituli, & mensè Canonicali sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe: eidemq; Capitulo, & mensè vnit casale situm extra Portam Maiorem, & duos paruos hortos spectantes ad dictum Monasterium sancti Andreæ, de anno 1433.

Idem præstitit de Ecclesia, & sanctæ Bibianæ Cænobio, cum Moniales varijs Monasterijs distribuerit, & Ecclesiam vnà cum Cænobio, atque alijs bonis huic Basilicæ assignauerit: Eugenius seruus seruorum Dei. Translulit Moniales sanctæ Bibianæ ad alia Monasteria Urbis, vnuit Ecclesie S. Mariæ Maioris earum Ecclesiam, & Monasterium & bona, de anno 1439.

Anno Domini 1291. quidam Ricchardus testamento Capitulo 150. florenos re-

liquit pro quibusdam Cappellanis, ut Deum orarent, ex quibus pecunijs Canonici Casalis dimidium emerunt, nomine Ponte di Nona, in quo Cappellanus reditus assignauerunt: Ricchardus ex testamento reliquit Capitulo sanctæ Mariæ Maioris mille centum quinquaginta florenos, ut per certos Cappellanos oraretur pro anima ipsius. ex ijs pecunijs emptæ est medietas casalis, dicti Ponte de Nona, pro dictis Cappellanis sustentandis, de anno 1291.

Postea anno Domini 1394. Eleazarus Cardinalis tercentum florenos ex testamento assignauit, quo Oliuetum emerent, ex cuius oleo semper ante Virginis imaginem lampades replerentur. Sic in Archiuiò habetur: Eleazarus tituli sanctæ Balbinæ, Presbyt. Cardinalis suo testamento reliquit florenos tercentum, ex quibus emeretur vnum oliuetum, ex cuius oleo ardeant perpetuò tot lampades, ante Imaginem gloriose Virginis, anno Domini 1394.

Præcellens Eleazarus Cardinalis voluntas.

Nicolaus Quartus etiam erga talem Basilicam reuerentiam ostendit, dum ab omnibus oneribus immunem reddidit, & præferentiam à vino, vnà cum in Suburra manentibus vsque ad sancti Viti arcum, quamuis alienigenis: Nicolaus seruus seruorum Dei, &c. Cædit immunitatem omnium gabellarum, præferentiam vini etiam forensibus habitatoribus in Franco sanctæ Mariæ Maioris, videlicet a Suburra, vsque ad arcum sancti Viti, vnà cum vicis adiacentibus. Item quod non possint ad emendum sal ultra eorum necessitatem, nec ad ullam pœnam ob delictum soluendam, ad quam essent condemnati, excepta causa homicidij, aut læsæ Maiestatis, sed in dicto franco ab omni perturbatione securi, præstat de anno 1448.

Excellens in hac Basilicam Nicolai Quarti electio. Hæc Bulla habetur in Archiuiò.

Paulus Papa Tertius parem obseruantiam præstitit, dum motu proprio immunitates confirmat à prædecessoribus præstitas: Paulus seruus seruorum Dei, &c. Confirmat suo motu proprio immunitates à prædecessoribus datas huic Basilicæ, & addidit iurisdictionem visitandi, emendandi, & mulctandi tabernarios, & alios artifices delinquentes circa res venales, & alios artifices delinquentes circa res venales, & alios artifices delinquentes circa res venales, & Canonici tribuit, vel deputandi ab ipsis, ut Canonici Lateranenses in sua immunitate facientibus, de anno 1550. quod vsque adhuc obseruatur.

Præclara Pauli Tertii erga hæc Ecclesiam voluntas.

Egregiè beneficum Franciscus Homodæus le præstitit circa annum 1324. cum huic Basilicæ Casalem reliquerit, velut ex eius testamento apparet: Franciscus Nicolai Homodæi suo testamento reliquit Ecclesie sanctæ Mariæ de Vrbe, Casale sancti Basilij extra Portam Nomentanam, cum vineis adiacentibus intra, & citra Pontem Nomentanum sitis, pro orna-

Præstans Francisci Homodæi beneficentia.

ornamento, & seruitio Ecclesie, & ut oratur pro anima sua, & predecessorum suorum, anno Domini 1324.

Eximia Antonij
Marie Saluiati
Cardinalis largi-
tas.

Antonius Maria Saluiatus, mille aureos pro legato reliquit in tot loca montis, ex quorum fructibus quouis anno eius animae officium facerent: Antonius Maria Saluiatus Cardinalis legauit scuta mille, ut oraretur pro eius anima, de anno 1602.

Hieronymi Man-
nili beneficien-
tia.

Hieronymus Manlius Canonicus scuta mille reliquit, ex quorum fructibus pars pro sacrarum reliquiarum ferculis instaurandis impenderetur; pars vero ad orationem pro eius animae salute: Hieronymus Manlius eiusdem Basilicae Canonicus reliquit scuta mille, ut medietas eorum fructuum expenderetur in restoratione Tabernaculorum sanctuarum reliquiarum, alia medietas in orando pro ipsius anima de anno 1602.

Alphonfi Noderi-
ci erga hanc Ba-
silicam documē-
tum.

Alphonfus Nodericus Hispanus in omnibus bonis hanc Ecclesiam heredem instituit: Alphonfus Nodericus de Villa Regali Hispanus reliquit pro testamento heredem omnium suorum bonorum Ecclesiam sanctae Mariae Maioris, de anno 1457.

Præcellens Co-
munitatis Oliua-
res erga hanc Ec-
clesiam argumē-
tum.

Comitissa de Oliuares Hispana, Siciliae Viceregina, dua loca montium reliquit, ut ex eorum fructibus alba cera empta in Virginis festiuitatibus arderet: Comitissa de Oliuares Hispana Proregina Siciliae reliquit dua loca montium, ut ex ipsorum fructibus emantur cerea alba, quae ardeant ante Imaginem Beate Virginis in eius festis de anno 1595.

Iacobi de Ar-
chionibus libe-
ralitas.

Iacobus de Archionibus Canonicus iure legati sacello DD. Iacobi, & Sebastiani partem Casalis Fiascalis reliquit, & partem Quadrarij, ex quorum pretio Cappellani constituerentur: Iacobus de Archionibus Canonicus sanctae Mariae Maioris, reliquit iure legati Cappelle sanctorum Iacobi, & Sebastiani partem Casalis Quadrarij, ut ex eorum pretio constituerentur dos trium Cappellanorum in Vrbe, vel eius districtu, reseruato familiae suae iure patronatus, qui celebrarent pro anima sua, & suorum defunctorum, de anno 1309.

Butij de Ar-
chionibus largi-
tas.

Butius de Archionibus etiam ipse reliqua partem Casalis Fiascalis Canonicis largitus est: Butius Oddonis de Archionibus donauit aliam partem eius Casalis Fiascalis Canonicis, & Cappellanis praedictae Basilicae, de anno 1392.

Francisci Porti
liberalitas.

Franciscus Portus Bononiensis scuta mille assignauit, ut ex horum fructibus ad Deum preces pro ipsius anima funderentur: Franciscus Portus Bononiensis reliquit Ecclesiae S. Mariae Maioris scuta mille, ut oratur pro anima ipsius, de anno 1610.

Andreas Scaphus Sacellum S. Hieron. in Ecclesia S. Vincentij fundauit vna cum aliis quibus Cappellanis, hac conditione, ut praesentandi ius apud sanctae Mariae Maioris capitulum seruaretur: Andreas Scaphus quondam Scaphi de Castro Mugniano fundauit, & donauit Cappellam sancti Hieronymi in Ecclesia sancti Vincentij de eodem Castro, eiusque Cappellanos praesentandi ius perpetuum Capitulo sanctae Mariae Maioris reliquit, de anno circiter 1402.

Andreas Scaphi
erga S. Mariae
Maioris Basilicam
picta.

Alexander Papa VI. anno Domini 1494. perpetuos redditus assignauit per Cameram Apostolicam ministro delegatos, quo curam de Laquearibus habeat ad Capituli, & Archipresbyteri dispositionem: Alexander Papa Sextus, anno 1494. Pontificatus sui anno secundo assignat salarium perpetuum ducatorum viginti quatuor de Camera, quolibet anno soluendum per Cameram Apostolicam deputato ab Archipresbytero, & Capitulo pro reparatione sufficit aurati.

Præfatus Alex-
andri Papa VI
clementia.

Paulus Papa Tertius separauit Ecclesias sanctae Pudentianae, & Euphemiae in Fontana, & vna cum fructibus ad hanc Basilicam adiunxit, veluti in Archiuio: Paulus Tertius Pontifex separauit, & dismembrauit Ecclesias sanctarum Pudentianae, & Euphemiae, & Laurentij in Fontana, earumque fructus ab Archipresbytero, & vniuit Ecclesiae S. Mariae Maioris pro eiusdem Ecclesiae manutentione, & diuini cultus augmento, de anno 1545.

Nobile Pauli
Papa III. erga
hanc Basilicam
inducium.

Ioannes Capoccia dictus Mediapanis anno Domini 1309. donauit Vineam Romae positam, nec non frumenti numerum velut ex manuscriptis apparet: Ioannes Capoccius, dictus Mediapanis donauit Ecclesiae decem petias vinearum Romae sitas, & viginti rubia frumenti annua collecta ex Terris Castris Gentilis, quod si non colligeretur, nihilominus voluit ab heredibus suis suppleri: quod si debito tempore non solueretur, post instantiam Canonicorum, voluit duplicari ad quadraginta, de anno 1309.

Petrus Senator anno 1369. aedes vna cum suorum bonorum dimedia largitus est, inter quae Casale dititit Turrismensis nuncupatum. Petrus, alius Senator de Regione montium donauit Basilicae sanctae Mariae maioris de Vrbe, & Capitulo domum sitam in Regione montis, & medietatem omnium suorum bonorum, inter quae erat casale dictum Torremensa situm extra Portam Maiorem, & alia tenimenta in loco dicto Valle Barbara, de anno 1369.

Petri Senatus
beneficium.

Philippus Boncompagnus Cardinalis Casale pro Capitulo emit, illud cum aedibus permutans: Philippus Boncompagnus Cardinalis sancti Sixti, & sanctae Mariae maioris Archipresby-

Experta Philippi
Boncompagni
Cardinalis

chipsbyter emit ad fauorem Capituli Casale di-
Etum Salonicinum, & illud cum palatio permutat,
ut palatium ruinofum restauret, quod non fuisset à Cardinali sancti Sixti restauratum.

Anastasia Christophori Nuccij Vxor de Capizucchis testamento domum reliquit: Anastasia vxor quondam Christophori delli Nuc-
cij de Capizucchis, suo testamento reliquit domum
in regione Arenula pretij ducatorum quingentorum,
de anno 1467.

Tutia de Corneto domum vnà cum Vineam reliquit: Tutia de Corneto donauit Basilicam,
& Capitulo sancte Mariæ maioris domum sitam ad Puteum album, & vineam extra portam
Pertusam, de anno 1467.

Gregorius Papa XI. anno 1377. Cameræ Apostolica Collaterali in Ciuitate Beneuenti, mandat vt termille florenos Romano Vicario
perfoluat, pro sanctæ Mariæ Maioris Turri Campanaria: Gregorius Papa Undecimus, de anno 1373. per litteras Apostolicas mandat,
vt soluantur floreni 3000. Vicario Vrbis pro reparatione Campaniæ Sanctæ Mariæ maioris.

Vido Ascianus Sfortia quàm fuerit huic Basilicæ addictus, eò potest comprehendere, siquidem possidens, velut Archipresbyter S. Pudentianæ Prioratum, illum spontè renunciauit, atque ad canentium leuamen Ecclesiæ adiunxit: Quanta fuerit pietas erga hanc Basilicam
Guidonis Ascianij Cardinalis Camerarij ex hoc facile inspicere potest, quod Ecclesiam sanctæ Pudentianæ, cuius redditus, & emolumenta
quæcunque ad ipsum, tanquam Archipresbyterum pertinebant, perpetuò vni curauit Basilicæ sanctæ Mariæ maioris ad sustentationem puero-
rum, & Cantorum adseruiendum in diuinis, ne deessent, contentus musices, vt in Bulla plumbeata à Paulo Tertio summo Pontifice.

Paulus Quintus attendens lites in Capitulo ob Præbendarum diuersitatem oriri, eiusdem Capituli consensu mensè Capitulari vniuit,
ex quo perennis pax orta est: Paulus Papa Quintus ad tollendas lites, & discordias, quæ ex diuersitate præbendarum oriebantur, eas
omnes de consensu Capituli extinxit, & vniuit mensè Capitulari, vt earum fructus æqualiter inter omnes partirentur, de anno 1609.

Idem Pontifex à fundamentis nobile sacrarium excitauit, vnà cum Conclauibus ad habitandum, pro quibus nonaginta millia
scuta impendit.

DE DONATIONIBVS MOBILIVM.

Caput I I.

ERPLVRA in hanc Basilicam Sixtus Tertius munera contulit, velut per Anastasium, dum ait: Et obtulit hæc.
Altare argenteum purissimum pensan. libras 300. Patenas ar-
gentas tres pensan. libras sexaginta. lamas ar-
gentas quatuor pensantes libras sexaginta. Scyphum aureum purissimum pensantem libras quinquaginta. Scyphos argenteos quinque, pensantes libras quinquaginta. Calices ministeriales argenteos decem pensan. singulos lib. tres. Aquæ maniles argenteos pensantes singulos libras octo. Coronam saram ante Altare argenteam pensantem libras triginta. Coronas argenteas sarales triginta quatuor pensantes libras decem. Candela-
bra argentea quatuor, pensantia libras viginti; Thymiamaterium argenteum pensantem libras quinque. Cambhara cerostata auricalca viginti quatuor pensantia libras quindecim. Ceruum argenteum in fonte fundentem aquam pensantem libras triginta. Omnia vasa baptismi sacra-
rata argentea libras quindecim, Cœnacula regie gradorum adheren. Basilicæ, vel quicquid videtur esse intrinsecus.

Anno 524. Ioannes Papa egregiam pietatem prætulit, cum præciosa vala ab Imperatore Iustino missa tali Basilicæ dono dedit: Item huius temporibus Iustinus Imperator obtulit patenam aurcam cum gemmis pensantem libras viginti. Calicem aurcum cum gemmis pensantem libras quinque. Scyphos argenteos quinque pallio aureo texta quindecim. que ipse Ioannes detulit Apostolis Beatissimo Petro, & Paulo, & ad sanctam Mariam, &c.

Constantinus Tertius Imperator circa annum 663. Romam veniens Vitaliano primo Pontifice, postquam Diuum Petrum inuisit, simulque munera obtulit, ad hanc Basilicam properans pariter beneficentiam præstitit, nec indonatam reliquit, Anastasius: Die sabbathi ad sanctam Mariam, itemque donum obtulit.

Circa annum 681. Agatho Papa peculiarem huius Basilicæ memoriam conseruans, etiam donum obtulit: Hic dimisit omnino Clero rugam vnã, & ad luminaria Apostolorum, & sanctæ Mariæ ad Præsepe solidos duomille centum, & sexaginta.

In vita Sixti iij. Platin. in vita eiusdem pag. 57.

Honoph. Epit. sum. Pontif. & Card. pag. 17.

Baron. tom. 5. ad ann. 440.

Card. Siret. in tractat. manus. huius Basilicæ.

Anast. in vita Ioannis pag. 50. Baron. tom. ad ann.

Anast. in vita Vitaliani t. Baron. tom. 8. ad ann. 661. Rutil. Benz. on. de ann. tubil. fol. 395.

Anast. pag. 75. usque ad 79. Honoph. Epit. pag. 32.

Platin. pag. 88. Baron. tom. ad ann. 681.

Anno

Andreas...
Præbendarum...
Insignis Gregorius XI. clemencia.
Nobile...
Præclara Guidonis Ascianij Sfortiae beneficia.
Excellent Pauli Pipæ V. in hac Basilicam voluntas.
Petrus...